

RES Midden-Holland

Gebiedsbeschrijving Binnenpolder Oost (Dammekant)

Gemeente Bodegraven Reeuwijk

Type zoekgebied: langs infrastructuur / Landschapstype: Veenweidegebied
Oppervlakte zoekgebied: 47 hectare

Landschapskenmerken

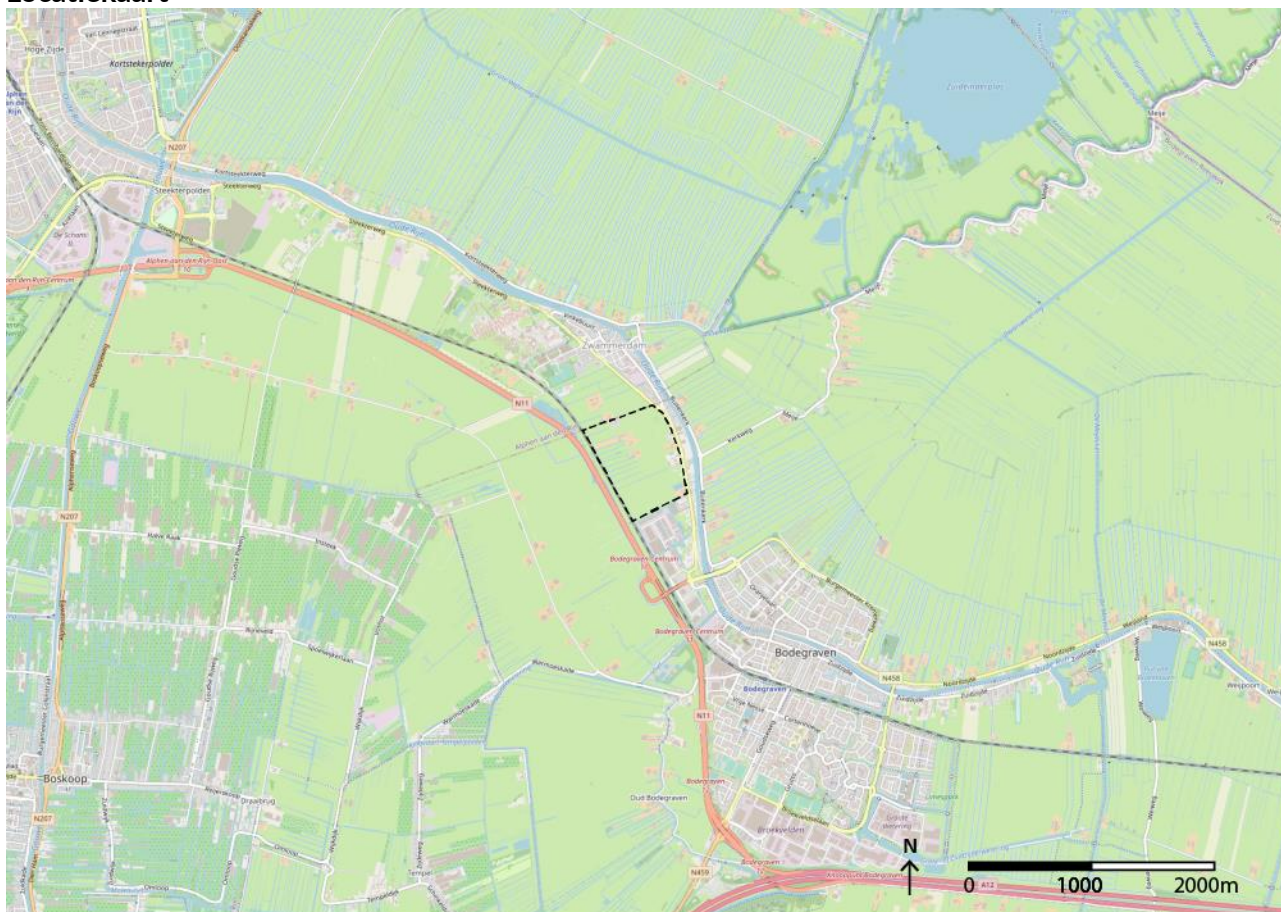

Afb. Foto's van de locatie en directe omgeving

Algemene landschappelijke kenmerken op hoofdlijn

Vanaf het verhoogde en beplante lint Dammekant is het gebied tussen de woonerven door goed zichtbaar. De beplantingslijnen, erftoegangswegen en kavelsloten vormen een bijzonder afwisselend patroon in het landschap.

Locatiekaart

Afb. Locatie (stippellijn) van het zoekgebied in de huidige situatie

Het gebied wordt ruimtelijk begrensd door de Oude Rijn met de Dammekeant (ten oosten), het bedrijventerrein Rijnhoek (ten zuiden) en treinverbinding Woerden – Leiden/ N11 (ten westen). De noordzijde van het zoekgebied loopt gelijk met de gemeentegrens, die niet zichtbaar is in het landschap. Het gebied tussen Zwammerdam en Bodegraven vormt een landschappelijk geheel en open gebied met doorzichten tussen beide dorpen in. Het gebied valt in de categorie gebied langs infrastructuur. De indeling komt voort uit de RES 1.0.

Landschappelijke kenmerken en waarden

De hieronder beschreven landschapskenmerken en waarden zijn gebaseerd op de methode 'landschap en duurzame energie' van het rijk, het provinciale gebiedsprofiel en de cultuurhistorische waardenkaart. Deze beschrijvingen zijn toegespitst op het zoekgebied en vormen de toelichting op de context waarin zon-op-land al dan niet wordt gerealiseerd. Deze kenmerken en waarden zijn de basis en als zodanig vertaald in de 'Gebiedsspecifieke inpassingsvoorwaarden' in het tweede deel van deze gebiedsbeschrijving.

Het zoekgebied behoort tot het veenweide landschap maar is ook onderdeel van de oorspronkelijke oeverwallen van de Oude Rijn. Oeverwallen zijn kleiige rivierafzettingen die zijn ontstaan bij overstromingen. Hier ontstond de eerste bebouwing in het gebied waaruit het achterliggende land is ontgonnen. De oeverwallen van de Oude Rijn liggen relatief hoog en fungeren nu nog steeds als dijken. Tussen het zoekgebied en de Oude Rijn bevindt zich een dicht lint (Dammekeant) van boerderijen, woningen en bedrijven. In het zoekgebied liggen ook een aantal boerderijen op afstand van de Oude Rijn. Dit is een goede indicatie waar de rivierklei van de stroomrug overgaat in veengrond.

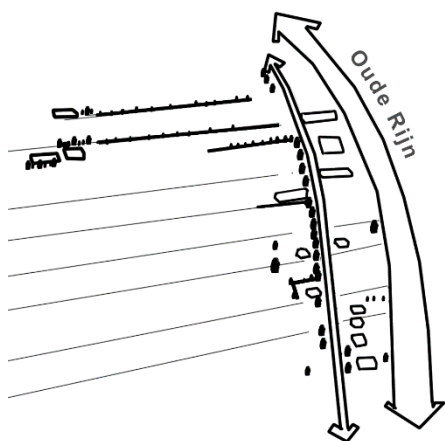

Afb. Landschappelijke kenmerken Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke: Van links naar rechts: (boven) Onderscheidend rivierengebied; Doorsnijnd spoor, verdichte stationsomgeving; Weg door stad en land; (onder) Linten blijven linten; Kwaliteit van het stads- en dorpsgebied; Variërend en verbindend vrijetijdslandschap.

Ten opzichte van het open veenweidelandschap heeft de zone van de oeverwal een besloten karakter, met bebouwing, beplanting en infrastructuur. De ambities uit het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke aangaande dit onderwerp zijn:

De oeverwal van de Oude Rijn.

- Versterken van het contrast tussen de oeverwal en het poldergebied door ruimtelijke ontwikkelingen op de oeverwal een meer besloten en groen karakter te geven.
- Behouden en versterken van de menging van functies op de oeverwal.
- Behoud van doorzichten vanaf de rivier op het achterliggende veenweidelandschap.
- Bij nieuwe ontwikkelingen de typerende gestrekte verkaveling haaks op de rivier als leidraad nemen.
- De lengtesloten zijn beeldbepalend, deze sloten handhaven en de zichtbaarheid zoveel mogelijk versterken.

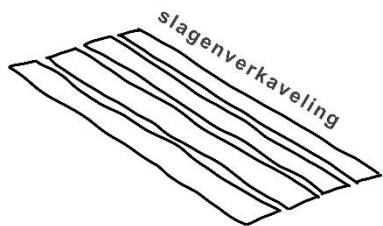

Aan de kant van de Oude Rijn staat dichte bebouwing langs het lint. Aan de polder-zijde zijn enkele doorzichten tussen de boerderijen door. De kavels staan hier dwars op de dijk. De ambities uit het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke aangaande dit onderwerp zijn:

Rivierdijklint: Dammekant.

- Herkenbaar houden van de ruimtelijke structuur van kavels dwars op de dijk, variërend van haaks tot enigszins onder een hoek.
- In stand houden van het asymmetrische profiel met een duidelijk verschil tussen de kant naar de rivier en de kant naar het open landschap (met ijle tot verspreide bebouwingsstructuur, met overwegend agrarisch karakter, op afstand van de Oude Rijn).
- Doorzichten tussen water, weg en open landschap behouden.
- Kenmerkende bebouwingsstructuur met 'de boerderijen op afstand' herkenbaar en beleefbaar houden.

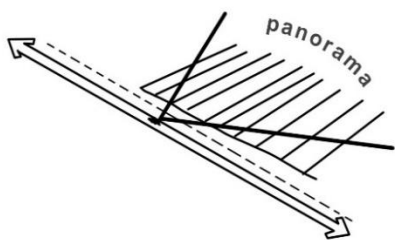
Het zoekgebied wordt gekenmerkt door de slagenverkaveling met lange en smalle kavels. De ambities uit het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke aangaande dit onderwerp zijn:

Slagenverkaveling.

- Behouden en versterken van de aanwezigheid en samenhang tussen alle onderdelen binnen het veenweidegebied: ontginningsassen, waterlopen, kavelstructuren, kades, tiendwegen, petgaten en geriefbosjes.
- Herkenbaar houden van gave, oorspronkelijke verkavelingspatronen van middeleeuwse ontginningen, met karakteristieke langgerekte percelen, poldersloten en weteringen.
- Behouden en versterken van het contrast tussen het open polderlandschap en verdichte zones zoals oeverwallen en linten.

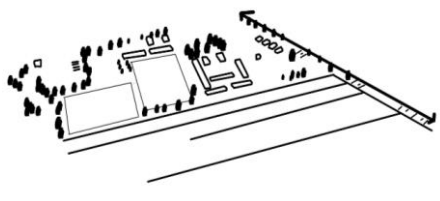
Vanaf de N11 en het spoor kijk je aan de ene kant op het open veenweidegebied en aan de andere kant op het meer verdichte oeverwallandschap langs de Oude Rijn. In beide gevallen ligt het spoor of de weg in het zicht maar kun je er wel voorbij kijken. Tussen het spoor en de N11 ligt een natte natuurzone. De ambities uit het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke aangaande dit onderwerp zijn:

Panorama OV en N11.

- Verrommeling van het landschap langs de N11 zo veel mogelijk voorkomen.
- Ontwikkelingen dienen rekening te houden met het zicht vanuit de trein op de omgeving.

De dorpen zijn op de rivier georiënteerd. Het zoekgebied grenst aan de dorpsrand van Bodegraven waar een sloot momenteel fungeert als harde grens tussen het open gebied en werkgebied. Deze zone kan een belangrijke schakel worden tussen de veenweidegebieden aan weerszijde van de Oude Rijn. De rand van Zwammerdam ligt iets verderop is grilliger, waar dorpsfuncties als een voetbalvereniging plaatsvinden. De inrichting van dit gebied is zeer groen, met opgaande beplanting. De ambities uit het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke aangaande dit onderwerp zijn:

Dorpsranden Zwammerdam en Bodegraven.

- Ontwikkelingen worden geïntegreerd ontworpen en sluiten zo veel mogelijk aan bij de ruimtelijke kwaliteit van het aangrenzende landschap.
- Randen vormen een zachte, groene overgang naar het landschap. De groenzones staan niet op zichzelf maar zijn georiënteerd op stad én landschap.
- Toegankelijkheid van het landschap vergroten door recreatieve routes vanuit de woongebieden via de groenzones door te trekken naar het landschap.
- Huidige rand van het bedrijventerrein herinrichten en verzachten.

Natuur en ecologische waarden

Afb. Landschappelijke kenmerken Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke: Rust en stilte en Variërend en verbindend vrijetijdslandschap

Ten zuiden van de N11 bevindt zich een belangrijk weidevogelgebied. Opgaande beplanting binnen een straal van 300 meter is ongewenst in verband met mogelijke predatoren. De zone kan ook een belangrijke rol spelen in de verbinding tussen de Nieuwkoopse plassen, de natuurzone tussen de N11 en het spoor en de natuur in het veenweidegebied ten westen hiervan. Op de ambitiekaart 2024 van de Provincie Zuid-

Holland staat de strook tussen het bedrijventerrein en het zoekgebied aangemerkt als 'nog om te vormen landbouwgrond naar natuur (inrichting)'.

<https://atlas.zuid-holland.nl/GeoWeb56/index.html?viewer=Natuurbeheerplan>

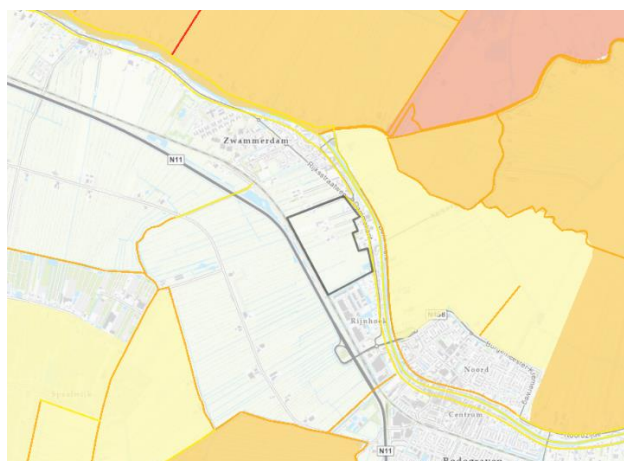
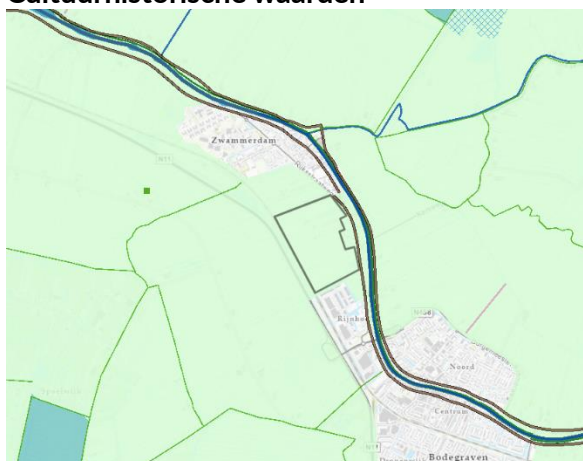
Recreatieve waarden

De Dammekant heeft een vrijliggend fiets- en wandelpad en is onderdeel van het knooppuntennetwerk van Zuid-Holland. In de huidige situatie is het zoekgebied verder niet toegankelijk, maar met een veranderend gebruik zou vanuit de gemeente verder onderzocht kunnen worden of ommetjes met daaraan interessante verblijfslocaties zouden kunnen worden toegevoegd in de toekomst.

wandelen, fietsen, vissen

Cultuurhistorische waarden

- Poldergrens
- Hoofdwetering
- Veenontginning

Rivierdijk

- Zeer hoge waarde
- Hoge waarde
- Redelijk hoge waarde

- Zeer hoge waarde
- Hoge waarde
- Redelijk hoge waarde

Afb. Cultuurhistorische Waardenkaart Zuid-Holland; Landschappelijke kenmerken (links) en Landschappelijke waarden (rechts) uit CHW Provincie Zuid-Holland

De Oude Rijn was in de Romeinse tijd de noordgrens van het Romeinse Rijk. Deze bestond uit militaire forten en legerplaatsen verbonden door een verharde weg (de Limesweg). Van de verdedigings- en transportlinie langs de Oude Rijn is vrijwel niets meer in dit gebied te herkennen, maar kunnen bij ontwikkelingen wel aanleiding zijn om kenmerken ervan terug te brengen. In het gebied bevinden zich objecten van cultuurhistorische waarden. Dit betreffen de Dammekant 28/28a, 38 en 50 in Bodegraven. Omschrijving van de landschapselementen in het gebied uit de CHW Provincie Zuid-Holland:

Veenontginning, algemeen

De veenontginningen zijn vanaf de 11e eeuw ontstaan, toen vanaf een ontginningsbasis (rivier of gegraven wetering) de veenwildernis systematisch werd ontgonnen. Zo ontstond een verkaveling die nog altijd karakteristiek is voor het veenlandschap: lange (smalle) stroken, van elkaar gescheiden door (afwaterings)sloten, met de boerderij op de kop van de kavel. De stroken liggen evenwijdig aan elkaar

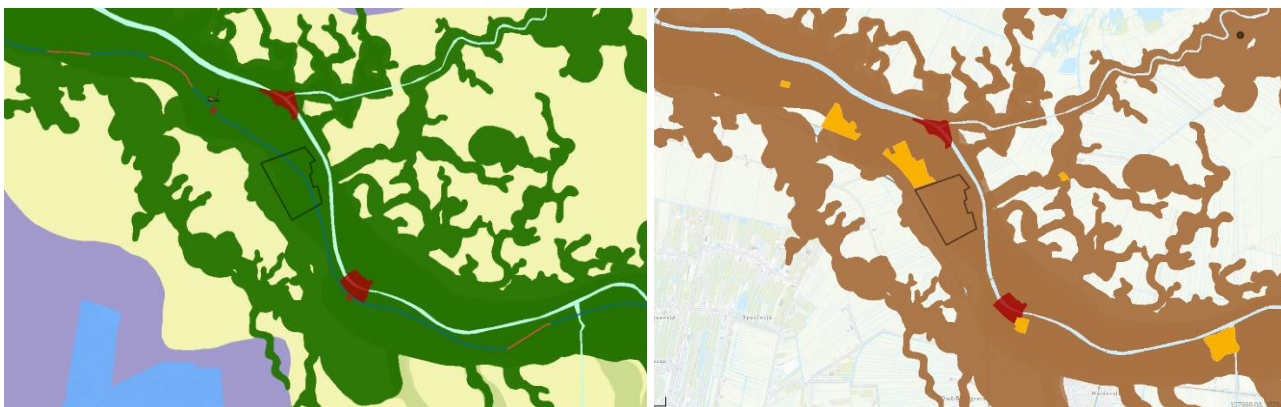
Rivierdijk

De rivieren vanaf Middeleeuwen bedijkt. Vóór aanleg van de deltadammen stonden de rivieren in open verbinding met zee, waardoor zee- en rivierdijken in profiel lang en niet altijd duidelijk van elkaar verschillen.

Hoofdafwatering

De waterlopen in de provincie dienen, naast voor berging en afvoer van overtollig polderwater, voor een deel ook voor de scheepvaart. De meest markante hoofdafwateringskanalen zijn op de kaart gezet.

Archeologische kenmerken en waarden

■ Middeleeuwse stads- en dorpskernen	■ Stads- of dorpskern, bewoning in de Middeleeuwen
■ Komafzettingen met veen	■ Redelijk tot hoge trefkans op archeologische sporen
■ Oude stroomgordels en geulafzettingen	■ Terreinen van provinciaal belang
— Limes zone – tracé verondersteld	

Afb. Cultuurhistorische Waardenkaart Zuid-Holland; Archeologische kenmerken (links) en Archeologische waarden (rechts) uit CHW Provincie Zuid-Holland

Vanaf het maaiveld tot dieper dan 5 meter zijn in het gebied oude stroomgordels en geulafzettingen aanwezig. Ook loopt het veronderstelde tracé van de limesweg door het zoekgebied. In het hele zoekgebied is een hoge trefkans op archeologische sporen. Voor de gebieden met een hoge/middelhoge archeologische verwachting geldt een onderzoeksplicht voor plangebieden gelijk aan of groter dan 500 m² en ingrepen dieper dan 0,40 m beneden maaiveld.

De twee aangrenzende strengen van het type stroomgordel of geulafzettingen hebben een redelijk hoog tot hoge archeologische verwachting. Omschrijving van de landschapselementen in het gebied uit de CHW Provincie Zuid-Holland:

Stroomgordels/geulafzettingen

Stroomgordels/geulafzettingen, incl. crevassen redelijk hoog tot hoog; In de Kenmerkenkaart wordt in deze eenheid onderscheid gemaakt in drie diepteklassen waarop deze waarde bereikt kan worden. Aanvullend geldt de verwachting dat de ondiep gelegen stroomgordels een hogere dichtheid aan bewoningssporen hebben, terwijl daarentegen de dieper gelegen stroomgordels een lagere dichtheid aan bewoningssporen hebben. De redelijk hoog tot hoge verwachting geldt ook voor de buffers die aan weerszijden van de stroomgordels en geulafzettingen beneden 3 m – maaiveld voorkomen.

Limeszone

In de Romeinse tijd (2000 tot 1500 jaar geleden) vormde de Oude Rijn de grens (Limes) van het Romeinse rijk. Op de zuidoever van de Oude Rijn bouwden de Romeinen een weg met forten. Archeologen noemen deze grens de 'Limeszone'. Op veel plaatsen zijn bij opgravingen resten hiervan aangetroffen.

https://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

<https://atlas.odmh.nl/html5viewer/index.html?viewer=Atlas.Atlas&layerTheme=Archeologie>

Gebiedsbeschrijving Binnenpolder Oost (Dammekant)

Gemeente Bodegraven Reeuwijk

Type zoekgebied: langs infrastructuur / Landschapstype: Veenweidegebied
Oppervlakte zoekgebied: 47 hectare

Gebiedsspecifieke inpassingsvoorwaarden

Afb. Locatiekaart van het zoekgebied

De Gebiedsspecifieke inpassingsvoorwaarden zijn leidend voor het inrichtingsvoorstel van een zon-op-land initiatief voor deze locatie. De inpassingsvoorwaarden zijn gebaseerd op de landschappelijke kenmerken en waarden zoals beschreven in het eerste deel van deze gebiedsomschrijving.

Bijzondere voorwaarden

- De gemeenteraad van Bodegraven-Reeuwijk heeft in 2021 besloten tot het uitbreiden van het bedrijventerrein Rijnhoek met Rijnhoek II. Dit gebied van 13 hectare valt binnen het zuidelijkste deel van het zoekgebied, waarvoor een stedenbouwkundige visie wordt gemaakt waarin zon-op-land mogelijkheden worden meegenomen.

Configuratie

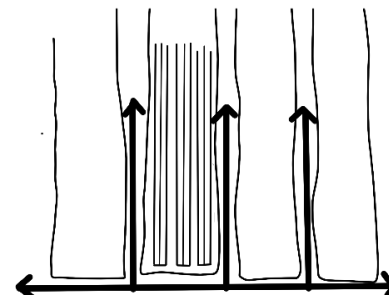
- Vanwege de ruimtelijke kwaliteit van de oeverwal en de beleving van verschil tussen oeverwal en veenweidegebied worden de PV-opstelling op ruime afstand van het lint en bebouwing aan de Dammekant geplaatst. Minimaal 100 meter vanaf de Dammekant.
- De bestaande verkaveling wordt als leidraad genomen voor oriëntatie en uitlijnen PV-opstellingen. Zuidoriëntatie is gezien de situatie van het slagenpatroon op deze locatie het meest logisch.
- Boerderijen en erven die op afstand liggen mogen niet aan alle kanten met PV-opstellingen omringd zijn.
- De twee doorzichten worden vrijgehouden.
- Oriëntatie van de zonnepanelen volgt de verkaveling exact en lange smalle lijnen van PV-opstellingen met veel ruimte rondom is een vereiste. Zo wordt de lengte richting van bestaande slagen, de op afstand liggende erven en de aanwezige beplantingslijnen in het gebied verder versterkt.
- Extensieve PV-opstellingen met een maximale dekkingsgraad en dichtste pakking van maximaal 50% van het gebruikte oppervlakte land van een perceel, om te voorkomen dat de veenbodem uitdroogt en tegelijkertijd vegetatiegroei behouden blijft.
- Minimaliseer hoogte PV-opstelling ten behoeve van de openheid van het landschap en zichtlijnen. Omdat de Dammekant toch al hoger ligt, wordt een hoogte tot max. 2 meter toegestaan vanaf het maaiveld waar de PV-opstelling geplaatst wordt, zonder dat er zichtbelemmering op het verdere landschapsbeeld optreedt.

Begrenzing, afscherming en landschapskwaliteit

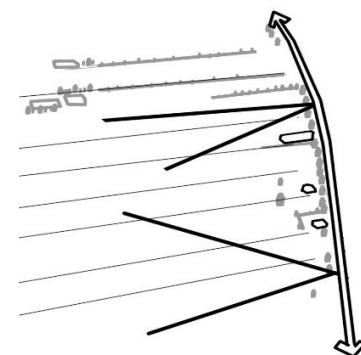
- Afstand tot het spoor is altijd gelijk voor alle PV-opstelling lijnen die tot aan het eind van het perceel nabij de spoorlijn worden geplaatst.
- Voorkom hekwerk en afrastering en los de (on)toegankelijkheid op met sloten.
- Aan de noordzijde van een PV-opstelling kan een beplantingslijn worden toegevoegd.
- Opgaande beplanting binnen een straal van 300 meter van het aangrenzende weidevogelgebied is ongewenst in verband met mogelijke predatoren.
- Alle bestaande watergangen respecteren (geen dempingen) en zoals in huidige situatie opnemen in het inrichtingsplan. De zonnepanelen worden op minimaal 2 meter van de insteek van de watergang geplaatst.
- Archeologisch onderzoek is vereist.

Techniek en installatie

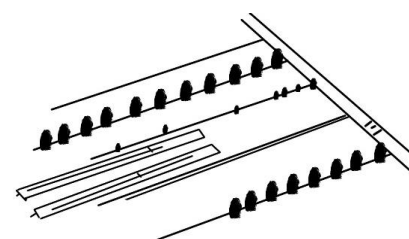
- Transformatorhuisjes hebben een rustige en ingetogen vormgeving en worden ruimtelijk logisch geïntegreerd in het veld. Plaatsing gebeurt in de lijn van de PV-opstelling binnen het veld met een maximale hoogte van 150 cm boven het huidige maaiveld en bij voorkeur aan de lintzijde (Dammekant).

Bestaande poldereenheden als leidraad nemen en oriëntatie van de PV-opstellingen volgt slagenlandschap

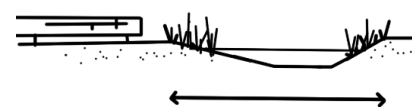
Meest pregnante doorzichten vanaf de Dammekant behouden

Zonnepanelen reageren op het patroon van beplantingslijnen, erftoegangswegen en kavelsloten

Extensieve PV-opstelling

Voorzoek hekwerk en afrastering, los op met brede sloten

- De kleur van de zonnepanelen inclusief omlijsting is donker van kleur en mat. Diversiteit in panelen en opstelling mag per perceel verschillen.
- Minimaliseer verharding: onderhoudswegen maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande erftoegangswegen en er worden geen nieuwe parkeerplaatsen aangelegd.

Planproces en communicatie

- Uitwerking altijd in samenspraak met gemeente en directe omgeving.
- Vanwege de directe grens met gemeente Alphen a/d Rijn ook overleg op intergemeentelijk niveau.
- Zorg voor publiek-vriendelijke en uitnodigende informatie over de toevoeging van PV-opstellingen zodat vanaf de Dammekant de veranderingen in het landschap geduid worden.

Beheer

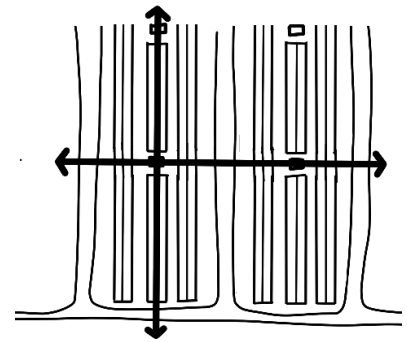
- In het beheerplan wordt ook de monitoring en wijze van eventueel herstel van aangetaste landschaps-, natuur- en biodiversiteitswaarden beschreven.

Meekoppelkansen

- Op het grondgebied voor de uitbreiding van bedrijventerrein de Rijnhoek kan tijdelijke zon-op-land worden geplaatst. Afstemming met de gemeente Bodegraven-Reeuwijk is hierover noodzakelijk.
- De natuurwaarden en bodemkwaliteit zouden kunnen worden verbeterd door bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers aan te leggen in samenspraak met het waterschap.
- De zone ten noorden van het bedrijventerrein op een natuurvriendelijke manier inrichten. Dit kan onderdeel worden van de ecologische verbindingszone op grotere schaal tussen de Nieuwkoopse plassen en de natuurzone N11 en veenweidegebied.
- Eventuele waterbergingsopgaven kunnen gebruikt worden om de landschappelijke structuur te versterken, bijvoorbeeld door watergangen te verbreden of het waterpeil te verhogen in samenspraak met het waterschap.
- Uitbreiden van in slagenrichting liggende beplantingslijnen in samenspraak met de grondeigenaren en omwonenden.

Aanvullende bronnen:

- LED Methode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE):
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/energie-en-landschap/energiemaatregelen-inpassen-met-oog-voor-het-landschap>
- De gedragscode Zon-op-Land van de solar sector:
<https://www.hollandsolar.nl/uploads/files/gedragscode-zon-op-land.pdf>

Transformatorhuisjes worden ruimtelijk logisch geïntegreerd in het veld

Stichting Dorp, Stad & Land is sinds 1929 een onafhankelijke kennispartner van gemeenten in Zuid- en Zuidwest-Nederland. Dorp, Stad & Land toetst, onderzoekt, adviseert en inspireert op het gebied van architectuur, erfgoed, stedenbouw en landschap. Met een deskundig team van ruim zeventig adviseurs zet de organisatie zich in bij ca. zestig gemeenten voor het publieke belang van een aangename en aantrekkelijke leefomgeving.